

SZAKIRODALMI HIVATKOZÁSOK

1. *Emshoff, J. R.*: Experience-generalized decision making: the next generation of managerial models = *Interfaces*, Vol. 8., No. 4. pp. 40—48, 1978
2. *Secord, P. F.—Backman, C. W.*: Szociálpszichológia = Kossuth—Mezőgazdasági, Budapest, 1972
3. *Delbecq, A. L.*: The world within the „span of control”: Managerial behavior in groups of varied size = *Business Horizons*, Aug., 1968
4. *Delbecq, A. L.—Van de Ven, A. H.*: A group process model for problem identification and program planning = *Journal of Applied Behavioral Science*, 7., zo. 4., pp. 466—492, 1971
5. *Delbecq, A. L.—Van de Ven, A. H.—Gustafson, D. H.*: Group techniques for program planning = Scott, Foresman and Company, Glenview, Illinois, 1975

NEMZETKÖZI SZIMPÓZIUM A DELIBLÁTI HOMOKVIDÉKEN

A Delibláti Homokvidéknek, Európa Szaharájának erdőgazdálkodása, erdészeti problémái sok tekintetben hasonlítanak hazai homokvidékeink gondjaira. Ezért érdemes figyelembe vennünk a delibláti tapasztalatokat, egyben-másban tanulhatunk belőlük. Erre jó alkalmat nyújt az ez év áprilisában rendezett nemzetközi szimpóziumon elhangzó előadásokat magában foglaló kötet (Sadrzaji Referata. II. Medunarodnog Simpozijuma o zastiti unapredivanju Deliblatskog Peska). Továbbiakban az ebben foglalt anyagokat tekintjük át és emeljük ki azokat a tanulságokat, amelyek a hazai homoki erdőgazdálkodás számára is érdeklődésre tarthatnak számot.

Mindenek előtt néhány szó a Delibláti Homokvidékről. Teljes területe 29 639 ha, ennek 49%-a erdő. Mintegy 120 fa és cserjefaj található rajta. A homokvidék kialakulását három tényező okozta: az emberi hatás, amely első sorban a természetes növénytakaró elpusztításában jelentkezett, a legelő állatok, amelyek hasonló hatást fejtettek ki, végül a megglazult homokot a kossava nevű, erős szél mozdította ki helyéből és változtatta futóhomokká a területet. A megindult homok emberi településeket is veszélyeztetett, ezért már a múlt század elepén megindultak a munkák a homok megkötésére. Az egész munkának három szakaszát lehet elkülöníteni: 1. 1818—1918. közötti időszak, a magyar—osztrák monarchia időszaka, ebben első sorban a homokkötés fajtát, módszereit igyekeztek megtalálni és alkalmazni. Ebben a periódusban 12 189 ha területen létesítettek akácokat és nyárasokat. 2. Jugoszláv időszak, ekkor a meglévő fásítások kiértékelése és a nyert tapasztalatok hasznosítása volt a fő feladat. Ez az időszak 1918-tól napjainkig tart. 3. 1977-ben a területet természetvédelem alá helyezték és ez szabja meg a harmadik szakasz jellegét.

A természetvédelmi határozat nemcsak korlátozásokat léptetett életbe, hanem megszabta a gazdálkodás irányelveit, a védelem rendszabályait és az ehhez szükséges anyagi alapokat is rendezte. Az említett rendszabályok messzemenően figyelembe veszik a legújabb kutatási eredményeket és széles körű munkakapcsolatot írnak elő a területen érdekelt kutatási intézményekkel.

A homokterület erdőgazdálkodásának fő gondját a fenyők nagyarányú terjedése okozza. 1912-ben az összes erdőből a fenyvesek 2,35%-ot foglaltak

el, míg 1978-ban már 30—69% a fenyők részaránya. Ebből fakadóan jelentkeznek a károsítók, valamint a tűzveszély okoz nagyobb gondokat. A fenyőket károsítók között főleg *Dothistroma pini*, *Phoma acuum*, *Fomes annosus*, *Melampsora pinitorqua*, *Lophodermium pinastri* érdemelnek említést. De a homokvidék mintegy 60%-át borító akácok sem mentesek a károsítóktól, elsősorban a *Poria obliqua* jelentkezik, felléptét kapcsolatba hozzák az akácok ismételt sarjzatatásával, a második és harmadik sarjgeneráció ugyanis érzékenyebbnek mutatkozik a károsítóval szemben. A homokon telepített nemesnyárasok fő károsítói a *Dothichiza populea*, *Cytospora chrysosperma*, *Cytospora nivea*. Hatásukra erőteljes csúcsszáradás indul meg, majd a rák-jelenség tünetei észlelhetők és a törzsek deformálódnak. A rovarkárosítók közül a fontosabbak a következők: *Neodiprion sertifer* (fenyvesekben) lomb-rágó lepkefajok, amelyek a *Lasiocampidae*, *Lymantriidae*, *Notodontidae*, *Geometriade* és *Noctuidae*-hez tartoznak (lombos erdőkben).

A tölgyesekben és nyárasokban a *Lymantria dispar* a legveszélyesebb kártevő. Az akácokban is egyre nagyobb károkat okoz. A felsorolt károsítók ellen külön vírusok felhasználásával kívánnak védekezni, természetesen megfelelő óvatossággal, nehogy a védekezés nyomán az életközösségben nemkívánatos hatások is előforduljanak. További tanulmányozást igényel még a *Rhyacionia buoliana* és *Diprion pini* biológiája és ellenük való védekezés.

A területen folytatott gazdálkodást, turizmust mintegy 1600 km hosszúságú kiépített útvonal szolgálja. Legnagyobb gond a gépesítés. Az egyes erdőgazdálkodási munkafázisok gépi megoldása még kutatás tárgya. E célból a jugoszláv, e tájon dolgozó erdészek gondosan tanulmányozzák a külföldi, hasonló adottságok között szerzett tapasztalatokat.

A homokterület védett voltára tekintettel speciális erdészeti üzemterveket készítenek, amelyek nemcsak a természetvédelem szempontjait érvényesítik, de az eredményes gazdálkodás alapjait is megteremtik. Ez utóbbi cél érdekében rövidítették a vágásfordulókat (korábban a természetes elhalás, vagyis a fiziológiai életkor volt a határ), engedélyezik a tuskók kiemelését. A homokterület felújításakor a számbajöhető fajok közül az akác volt eddig a legnépszerűbb, míg a nyár (fehér) fokozatosan kihálóban van, perspektívában a fenyveseket nagyra értékelik, mint a jövő fásításának fajfajait. A homoki területen folytatott gazdálkodás jövedelmezőségének emelése érdekében fokozni kívánják a túrizmus szolgáltatásait, fokozni ezáltal az idegenforgalmat, valamint több figyelmet fordítanak az eddig elhanyagolt mellékhaszonvételekre, mint a gyógynövénygyűjtés, vadászat, méhlegeltetés. Utóbbi genetikai jelentőségét hangsúlyozzák; a méhek beporzó tevékenysége ugyanis a genetikai vitalitás megteremtésének is egyik fontos feltétele. A méhlegeltetés körülményeinek javítása érdekében akác nemesítési programot állítanak be, ennek eredményeképpen nagyobb mézhozamú kihalókat igyekeznek szelektálni és elterjeszteni, másrészt olyanokat, amelyek virágzási ideje 7—11 nappal hosszabb a közönséges akácénál.

Fontosnak tartják a homokon folyó ökológiai vizsgálatokat, főleg a vízgazdálkodás regionális rendszerének hasznosítását célzó vizsgálatokat sürgetik. A módszeres kutatómunka segítésére Kutatóközpontt alakítanak ki, amely a területen folyó kutatómunkát szervezi, koordinálja. Azért is jelentős ez, mert csak komplex, átfogó eredmények hasznosíthatók megfelelően.

Végezetül hangsúlyozzák a deliblati homokvidéknek a természetszeretet felkeltésében játszott szerepét, ezért szabadtéri iskolák, ifjúsági táborok létesítésére is nagy gondot fordítanak, s a homokvidék látnivalóit mintegy szabadtéri múzeumként tekintve hasznosítják az iskolai és felnőtt oktatásban.

Úgy érezzük, számos, homokfásítással kapcsolatos ottani eredmény jól használható hazai homokvidékeinken is, ezért egymás eredményeinek megismerése, alaposabb figyelése mindkét ország ilyen természetű gondjain hatékonyan enyhíthet.

Dr. Szodfridt István

HOZZÁSZÓLÁS

RÁCZ ANTAL CIKKÉHEZ

Örömmel olvastuk AZ ERDŐ márciusi számában a helyzetet részletesen feltáró, tárgyilagos írást. Most néhány gondolatát szeretném a magam tapasztalataival kiegészíteni.

A szerző felveti cikkében a tíz éve bevezetett vadászati üzemtervek módosításának a szükségességét. Ez valóban szükséges, de nemcsak az üzemterveket, hanem elsősorban az üzemterv készítésének a módját kell megváltoztatni.

A mostani rendszer szerint ugyanis a tervezés alapját adó, kiinduló vadlétszámot a vadászatra jogosult adja meg az üzemtervezőnek, és erre építi fel az üzemtervező a terv összes többi részét. Tapasztalhattuk, hogy ez az adat nem volt helytálló, mégpedig sok esetben nem azért, mert a vadászatra jogosult nem tudta, mennyi vadja van, (mert nem volt légifényképe,) hanem szándékosan adott meg hamis adatot, mert a tervezés rendszere erre lehetőséget adott, egyszersmind a túlzottan előtérbe helyezett önös érdeke erre ösztönözte. Így tovább növelhette a vadlétszámot, ami számára nem kis anyagi haszonnal járt. Az üzemtervező maga is tisztában volt a kiinduló adatok hamis voltával, de a rendelkezések szerint nem volt szabad változtatnia azokon.

Most tehát ott tartunk, hogy tíz év szorgos munkájával (és nem kis költséggel) elkészítettük az egyébként nagyon tetszetős üzemterveket, ám azoknak tulajdonképpen egyetlen használható adatuk sincsen. Nem elegendő tehát a vadgazdáktól az üzemterv szerinti gazdálkodást számonkérni, hanem használható tervet kell készítenünk előbb!

Ehhez kapcsolódik a vadkár kérdése is. Könnyen törekedhet a vadászatra jogosult — még hamis adatok szolgáltatásával is — a vadlétszám mértéketlen emelésére, amíg a vad kártételét a közösségre tudja hárítani. Mert egy vadásztársaság néhány milliós árbevételével szemben ennek többszörösét kitevő kártétel áll, amit mindmáig a társadalom egésze visel. (Sajnálatos, hogy ha e téma felkelt tudósai — lapunk hasábjain is — nyilatkoztak, inkább elkendőzni, mintsem tárgyilagosan feltárni törekedtek e nem kis problémát.)

Gazdálkodásunk legsürgősebb feladata annak bevezetése, hogy *a vad kártételét, valamint a kár elhárítását célzó munkálatok költségét a vadászatra jogosult viselje*. Csak így tehetünk eleget a cikkben is megfogalmazott kívánásnak: „...nem szabad ... a társadalmi érdekekkel szembekerülő vadgazdálkodást folytatni...” Ennek eléréséhez szakembereinkre nem kis feladat vár; első lépésként örömmel üdvözlöm a hivatkozott írást.

Reményfy László